
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ТУРИЗМ І КРАЄЗНАВСТВО

**ДВНЗ
«ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
2012**

ТУРИЗМ І КРАЄЗНАВСТВО: Збірник наукових праць. –

Додаток до Гуманітарного вісника ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». –

Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2012. – 488 с.

Науково-теоретичний збірник засновано у 2012 році

ЗАСНОВНИК:

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

В.П.Коцур, доктор історичних наук, професор, чл.-кор. АПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Вашуленко М.С., д.пед.н., проф., дійсний член АПН України, Нікітчина С.О., д.пед.н., проф., Конох А.П., д.пед.н., доц., Круцевич Т.Ю., д.н. з фіз.вих. і спорту, проф., Токмань Г.Л., д.пед.н., професор, Обозний В.В., д.пед.н., професор, Шапран О.І., д.пед.н., доцент, Рик С.М., к.філос. н., доц., Куйбіда В.В., к. біол. н., доц., Серебрій В.С., головний редактор газети „Краєзнавство. Географія. Туризм”, Пангелов Б.П., к.пед.н., доцент., Пангелова Н.Є., к.пед.н., доцент, Пивовар А.А., к.наук з фіз. вих і спорту, доцент.

РЕКОМЕНДОВАНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ (ПРОТОКОЛ №4 ВІД 22 ГРУДНЯ 2011 Р.)

СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ КВ №16427-4899Р ВІД 20. 01. 2010 РОКУ.

ЗБІРНИК ЗАТВЕРДЖЕНО ПОСТАНОВОЮ ПРЕЗИДІЇ ВАК УКРАЇНИ

З ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК ВІД 06.10.10 №3-05/6

8. Програма для туристсько-краєзнавчих гуртків позашкільних закладів / за ред. Д. Г. Омельченка. – К. : ІЗМН, 1996. – 124 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Копилець Євгеній Вікторович – керівник гуртків, Полтавський обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді.

УДК 355.233.22

Віталій Лелека

ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИКЛАДАННЯ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ В ІНСТИТУТАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Стаття присвячена питанням використання інноваційних методів навчання та викладання легкої атлетики в інститутах фізичної культури та спорту. Досліджується стан використання інноватики та проблема використання методів навчання під час викладання. Розглядаються зміст та основні напрямки використання інноваційних методів під час викладання дисципліни «Легка атлетика».

Ключові слова: легка атлетика, інститут фізичної культури, інноваційні технології, форми та методи навчання, педагогічні принципи.

Статья посвящённая вопросам использования инновационных методов обучения и преподавания легкой атлетики в институтах физической культуры и спорта. Исследуется состояние использования инноватики и проблема использования методов обучения во время преподавания. Рассматриваются содержание и основные направления использования инновационных методов во время преподавания дисциплины «Легкая атлетика».

Ключевые слова: легкая атлетика, институт физической культуры, инновационные технологии, формы и методы обучения, педагогические принципы.

The article is sanctified to the questions of the use of innovative methods of educating and teaching of track-and-field in the institutes of physical culture and sport. The state of the use of innovative and problem of the use of methods of educating is investigated during teaching. Maintenance and basic directions of the use of innovative methods are examined during teaching of discipline «track-and-field».

Keywords: track-and-field, institute of physical culture, innovative technologies, forms and methods of educating, pedagogical principles.

Постановка проблеми. Система вищої освіти в Україні на сучасному етапі знаходить-ся на перетині питань використання традиційних технологій та інноваційних методів та прийомів навчання. З одного боку, майже в кожному вузі студенти користуються новітніми технологіями. З іншого – ситуація ускладнюється нестачею ресурсів, необхідних для забезпечення повноцінного використання новітніх технологій. Науковці постійно ведуть пошук нових форм і методів навчання у процесі викладання дисципліни «Легкої атлетики» [8, с. 87].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Деякі науковці пропонують удосконалювати традиційне навчання (Бурбан Ф. М., 1997; Петренко Е. Н., 1988; Савчук С. І., 2000), інші при-

діляють увагу питанням програмованого навчання (Кузнецов В. С., 1984; Микіч М. С., 1993; Никулина Н. В., 1996) або розробляють технології інтенсифікації навчання (Конестяпін В. Г., 2005; Трофимішин П. І., 1995; Циповяз Т. А., 1996) чи використовують удосконалені методи контролю за рівнем знань (Калабин В. И., 1996; Козлова К. П., Костюкевич В. М., Євсєєв Л. Г., 2000; Коробейник В. А., Коверя В. М., Левченко В. Я., 2001), а також за фізичним розвитком студентів (Антіпов Ю. С., Лісчишин Г. В., 2001; Сергієнко Л. П., 2001).

Постановка завдання. Завдання сьогодення полягає в тому, щоб розробити нові технології викладання легкої атлетики на базі досягнень педагогічної науки останніх років з використанням активних форм навчання, проблемно-пошукових методів, інформаційних і комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. В інститутах фізичної культури та спорту сьогодні маємо можливість спостерігати за активізацією інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Значний внесок у розробку інноваційних технологій, які використовуються для формування професійно важливих якостей студентів, зробили Беспалько В. П. (1995), Вербицкий А. А. (1991), Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак - О. Т. (2002), Селевко Г. К. (1998) та інші дослідники, у працях яких висвітлено вплив окремих технологій на розвиток тих чи інших професійних умінь [1, с. 25].

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що на факультетах, в інститутах та інститутах фізичної культури та спорту під час вивчення дисципліни «Легка атлетика» домінує традиційний підхід, який зорієнтований, в основному, на відтворення програмового матеріалу без його поточного коригування інноваційними підходами, відсутня індивідуальна й групова спрямованість навчання, неефективний контроль за якістю підготовки до майбутньої професії. Студент у навчальному процесі виступає в ролі пасивного об'єкта, а має бути суб'єктом навчання, що буде робити навчальний процес більш ефективним [2, с. 105].

Наш педагогічний досвід роботи на факультетах фізичного виховання показав, що однією з найважливіших проблем у навчально-

виховному процесі є пошук інновацій стосовно організації професійної підготовки студентів з дисципліни «Легка атлетика» у вищих навчальних закладах.

У процесі викладання легкої атлетики використовуються різноманітні засоби та методи навчання. Але сучасна система освіти вимагає випереджальної розробки прогресивних і методично виправданих концепцій, педагогічних інноваційних технологій, які мають за мету підвищення духовного, соціального та фізичного здоров'я студентів.

Легка атлетика – один з основних масових видів спорту – посідає гідне місце в системі фізичного виховання. Завдяки своїй різноманітності й загальнодоступності вона має велике прикладне значення. Входить до програм уроків з фізичного виховання в школах та вузах.

Успіх викладання легкої атлетики залежить від правильної постановки навчального процесу на основі педагогічних принципів:

- свідомого і активного ставлення студента до завдання на кожному етапі вивчення вправ;
- послідовності викладу навчального матеріалу, від простого до складного, при систематичному відвідуванні занять;
- всебічності, що передбачає поряд з фізичними якостями підвищення морально-вольового та культурного рівня спортсмена;
- повторності у вивченні як окремих елементів, так і вправ, дій, занять взагалі, бо тільки багаторазове свідоме повторення і працездатність дозволяють досягти бажаних результатів;
- наочності, що значно прискорює вивчення (застосування на заняттях фотознімків, кінограм, учбових картин, а також особистий показ техніки виконання тієї чи іншої вправи, і особливо – порівняння фотографій та кінограм, що фіксують студентів і провідних спортсменів;
- індивідуалізації з перших занять навчання [3, с. 234].

Викладання легкої атлетики в інститутах фізичного виховання та спорту передбачає вивчення її теорії та методики, формування в майбутнього вчителя основ раціональної техніки видів та спеціальних легкоатлетичних вправ, набуття необхідних знань, умінь й навичок для самостійної педагогічної роботи в школі тощо.

Якість вивчення легкої атлетики залежить від застосування ефективних форм і методів організації та проведення навчально-виховного процесу студентів [7, с. 156]. На цьому етапі спостерігається недосконалість традиційного навчання, що не дозволяє в повному обсязі використовувати спеціальні знання з легкої атлетики.

На сучасному етапі розвитку вищої професійної освіти у процесі підготовки студентів вищих навчальних закладів концептуальну основу вдосконалення навчального процесу мають відігравати інноваційні технології навчання. Інноваційне навчання – це процес, орієнтований на перспективу й акцентований на підготовку фахівців до роботи в нових умовах, який стимулює підготовку студентів до творчої професійної діяльності з фізичної культури і спорту. Педагогічна інновація – процес створення, поширення й використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які до цього розв'язувались по-іншому [6, с. 118].

Використання викладачами у своїй професійній діяльності різних інноваційних технологій та методів навчання можуть сприяти формуванню у студентів усіх здібностей, які притаманні сучасному вчителю фізичної культури, який володіє сучасними знаннями та технологіями і при цьому може здійснити якісну підготовку, використовуючи інноваційні методи навчання.

На нашу думку, у процесі засвоєння студентами теоретичного матеріалу з легкої атлетики доцільно використовувати загально-педагогічні методи, а під час засвоєння техніки виконання вправ доповнити їх ще й спеціальними [5, с. 86]. У процесі формування навичок варто застосовувати інформаційні, комп'ютерні технології та аудіовізуальні засоби.

Інноваційна технологія викладання легкої атлетики – це проектна модель професійної діяльності, що включає нововведення (лекції: конспект-лекція, лекція-дискусія, лекція-консультація, лекція зі зворотним зв'язком, проблемна лекція, лекція-бесіда; семінари: конкурс знань, семінар-дискусія, свято-гра; конференції: виступ, доповідь, повідомлення, диспут; сучасні форми, методи й засоби навчання: проблемні, ситуаційні, навчальні картки, проблемні завдання, основні опорні точ-

ки, моделювання, проект уроку, комп'ютерне тестування, рейтингова система), які спрямовані на особистісно-орієнтований розвиток студентів, формування їхньої професійної самосвідомості і педагогічного мислення, на підвищення власного соціального статусу й професійної культури в ранзі вчителя фізичного виховання.

Під час проходження рухових дій варто застосовувати груповий метод, причому створення групи має відбуватися з врахуванням бажання учнів, що дає можливість краще спостерігати за виконанням учнями завдань, точніше дозувати навантаження, виправляти помилки. З цієї ж метою слід поєднувати елементи різних особистісно-орієнтованих технологій: групова, навчальна діяльність, розвивальна та інструкторська системи роботи учнів. Ефективним є застосування ігрового та змагального методів, цим викладачі можуть підвищити зацікавленість та емоційність студентів на заняттях з фізичного виховання. Види ігор: навчальні, тренувальні, узагальнюючі; пізнавальні, виховні, розвиваючі; репродуктивні, продуктивні, творчі.

Для вдосконалення навчання техніки легкоатлетичних вправ у навчальному процесі доцільно застосовувати програми раціональної техніки виду, навчальні картки, проблемні завдання і ситуації, навчально-професійну рефлексію, візуальне оцінювання за картками, аналіз техніки виду за картками й тренажерні пристрої [4, с. 34].

Отже, можна відокремити наступні найбільш ефективні інноваційні методи та підходи, які варто використовувати у навчальному процесі:

- перетворення лекцій на інтерактивні, а саме: впровадження коротких запитально-відповідних співбесід зі студентами протягом лекції; проведення коротких підготовлених самостійно або під керівництвом викладача презентацій студентів у ході лекції, які б розкривали одне з питань, поставлених у ній; проведення коротких тестів на 5–10 хвилин, що демонструвало б істоту, тощо;
- широке впровадження у практичні (семінарські) заняття презентацій, самостійно

підготовлених студентами за завданнями викладача;

- включення до навчального процесу як обов'язкової складової виконання студентами індивідуальних та групових короткострокових довгострокових (протяжністю до одного семестру) навчальних проектів;
- широке використання мультимедійних засобів у процесі читання лекцій та проведення практичних (семінарських) занять, електронних та різних видів опорних конспектів лекцій, надання студентам навчальної інформації на електронних носіях, Інтернет-пошук як студентами, так і викладачами для цілей навчального процесу тощо;
- впровадження рольових та ділових ігор.

Отже, запропоновані нами інноваційні технології сприяють індивідуалізації навчання; діяльній активізації студентів; діалоговій взаємодії між викладачем і студентом (педагогіка співробітництва).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Надзвичайно важливим у наш час є введення у сучасний навчально-педагогічний процес інноваційних методів викладання. Викладання дисципліни «Легка атлетика» в інститутах фізичної культури та спорту вимагає вдосконалення та оновлення. Традиційна форма викладання вимагає доповнення нетрадиційними формами, наповнення інноваційними технологіями та методами навчання, які мають доповнювати один одного. Впровадження інноваційних методів значно поліпшує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення дисципліни, створює умови для більш тісної співпраці між викладачами і студентами.

Напрямок подальших досліджень буде присвячений розробці методичних рекомендацій щодо використання інноваційних технологій навчання, які будуть використовуватись в процесі викладання дисципліни «Легка атлетика».

ЛІТЕРАТУРА

1. Дубінчук А. Фізична культура: впроваджуємо сучасні технології / А. Дубінчук // Фізичне виховання в школі. – 2001. – № 24.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 176 с.
3. Микич М. С. Організація та методика навчання техніки легкоатлетичних вправ / М. С. Микич // Роль фізичної культури в здоровому способі життя: Тези доп. І Всеукр. наук. практ. конф. – Л. – 1993. – Ч.П. – С. 234–236.
4. Новиков С. П. Применение новых информационных технологий в образовательном процессе / С. П. Новиков // Педагогика. – 2003. – № 9. – С. 32–38.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е. С. Полат. – М.: Академ., 2000. – 272 с.
6. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К.: АПН, 2002. – 192 с.
7. Третьяк А. Н. Взгляд на профессиональную подготовку специалиста сферы физической культуры в свете инновационных дидактических технологий / А. Н. Третьяк // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х: ОВС, 2005. – 208 с.
8. Шматкова А. Упровадження інноваційних технологій фізичної культури на основі форм навчання у вищій школі / А. Шматкова // Фізичне виховання і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2002. – Т.1. – С. 307.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лелека Віталій Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спортивних дисциплін, Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського.

Олександр КОЛОТУХА	
Шляхи удосконалення функціонально-компонентної структури дитячо-юнацького туризму в Україні	92
Анатолій КОНОХ	
Професійно-педагогічна компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і туризму	96
Юрій КОНСТАНТИНОВ	
Туристско-краеведческий кружок в системе воспитания детей	101
Євгеній КОПИЛЕЦЬ	
До проблеми географічної підготовки вихованців туристсько-краєзнавчих гуртків спортивного профілю	104
Віталій ЛЕЛЕКА	
Проблема використання інноваційних технологій викладання легкої атлетики в інститутах фізичної культури та спорту	110
Тарас МАЛАНЮК	
Організація і методика дослідження патріотичної вихованості учнів основної школи засобами туристсько-краєзнавчої роботи	114
Тетяна МІЩЕНКО	
Роль навчальної практики у системі підготовки майбутніх фахівців туристського обслуговування	119
Сергей НЕКРАСОВ, Игорь ШКЛЯР	
Исторические аспекты развития спортивного туризма в Запорожской области	125
Светлана ОЛЬШАНСКАЯ, Лидия РЫКАЛО	
Изучение возможности увеличения спроса на образовательные услуги в системе высшего профессионального образования по направлениям сервис и туризм	127
Борис ПАНГЕЛОВ, Андрій ПИВОВАР	
Аналіз наукових досліджень проблем туристсько-краєзнавчої роботи в закладах освіти	131
Галина ПАРИЛОВСЬКА, В'ячеслав СОЛОДЬКО	
Нові горизонти краєзнавчої роботи	139
Мар'ян ПІТИН, Веронія КАПАЦІЛА, Віктор ЦАП'ЯК	
Динаміка залучення студентів Львівського інституту економіки і туризму до спортивно-туристичної діяльності (на прикладі 2004-2011 років)	141
Мар'ян ПІТИН, Любомира ЗІНЬ	
Олімпійська освіта у структурі фізичного виховання ВНЗ економічного профілю	147
Віталій ПОЛЩУК	
Дослідження фізичного і психофізіологічного стану старших дошкільнят в процесі туристської та краєзнавчої діяльності	151
Леся ПОЛЬОВА	
Туризм в Україні: проблеми і перспективи конкурентноздатності	156
Наталія ПОРУБАЙ	
Методика організації обласної науково-практичної краєзнавчої конференції учнівської молоді	160
Олександр РОМАНЕНКО	
Співпраця з туристськими організаціями: проблеми та перспективи	163
Александр САМОЙЛЕНКО	
Практико-ориентированные подходы в учебном процессе со студентами туристского профиля	169
Василь СЕРЕБРІЙ	
Становлення науково-практичних конференцій з туризму і краєзнавства в Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди	173
Ірина СКРИПЧЕНКО, Олена ГОРБОНОС	
Загальна фізична підготовка студентів до участі у походах 2 категорії складності	175

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

**ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди":**

Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – Вип. 20 – 488 с.

ВИДАВЕЦЬ

**ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»**

**08401, Київська область,
м. Переяслав-Хмельницький,
вул. Сухомлинського, 30
тел.: (04567) 5-46-44**

Підписано до друку 28.03. 2012 Формат 60x84 1/8

Папір офсетний. Гарнітура School Book C.

Ум.-друк. арк. 54,64. Облік. видав. арк. 42,64. Зам. № 682

Наклад 300 прим.

Віддруковано в друкарні ПП «СКД»

Свідоцтво про державну реєстрацію

№ 1 358 120 0000 000038 видане 18.12.2000 р.

м. Переяслав-Хмельницький, вул. Гімназійна 9-а.

Тел: (04567) 5-25-62, 5-25-63, 5-35-49, 5-14-39

(063) 59-59-653, (067) 65-65-355

2010 р.